

Fan, fan, fan, fan... Hiton hitto!

Översättning av svordomar i svenska och finska undertexter

Roosa Tuovinen

Kandidatavhandling i svenska

Jyväskylän universitet

Institutionen för språk- och kommunikationsstudier

2022

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Tekijä Roosa Tuovinen	
Työn nimi Fan, fan, fan, fan... Hiton hitto! Översättning av svordomar i svenska och finska undertexter	
Oppiaine Ruotsin kieli	Työn laji Kandidaatintutkielma
Aika Syksy 2022	Sivumäärä 26
<p>Tämä kandidaatin tutkielma käsittelee kirosanojen kääntämistä tekstityksissä. Materiaalina tutkimuksessa käytetään rikossarjojen <i>Gåsmamman</i> ja <i>Karppi</i> ensimmäisten tuotantokausien kuutta ensimmäistä jaksoa. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, mitä ja kuinka paljon kirosanoja sarjoissa esiintyy, mitkä kirosanat on käännetty ja miten sekä millaisia mahdollisia tyylillisiä muutoksia kirosanojen karkeudessa tapahtuu kääntämisen yhteydessä. Lisäksi tutkimuksessa tarkastellaan niitä kirosanoja, jotka on jätetty kääntämättä.</p> <p>Tutkimuksen tulokset osoittavat, että <i>Karppi</i>-sarjan dialogissa esiintyy 108 kirosanaa ja tekstityksissä 55. Lähes puolet kirosanoista on jätetty kääntämättä. Yleisimmät kirosanat dialogissa ovat <i>vittu</i> (53) ja <i>helveti</i> (24). Tekstityksissä yleisimmät ovat <i>fan</i> (33) ja <i>helvete</i> (10). <i>Gåsmamman</i>-sarjan dialogissa puolestaan esiintyy 180 kirosanaa ja tekstityksissä 79. Enemmän kuin puolet kirosanoista on jätetty kääntämättä. Dialogissa yleisimmät kirosanat ovat <i>fan</i> (83) ja <i>jävla</i> (48). Tekstityksissä yleisimmät ovat <i>helveti</i> (43) ja <i>hitto</i> (22).</p> <p>Kirosanojen tyylillisten muutosten vertailua varten materiaalissa esiintyvät kirosanat on jaettu niiden karkeuden perusteella kolmeen kategoriaan: lievä (<i>mild</i>), keskikarkea (<i>starkt vardagligt</i>) ja karkea (<i>grov</i>). Vertailun tulos osoittaa, että suurin osa kirosanoista on käännetty alkuperäisen kirosanan karkeutta vastaavalla kirosanalla eli karkeudessa ei tapahdu merkittäviä muutoksia. Tuloksissa on kuitenkin horjuntaa, sillä osa kirosanoista on käännetty alkuperäistä joko lievemällä tai karkeammalla kirosanalla.</p> <p>Täysin kääntämättä jätetyt kirosanat kuuluvat analyysin perusteella Ljungin (2006) kirosanafunktioiden mukaisesti kategoriaan muut kirosanat. Useimmiten kääntämättä jätetyt kirosanat ilmaisevat paheksuntaa tai toimivat vahvistussanana. Nämä kirosanat ovat harvoin dialogin sisällön tai sävyn välittymisen kannalta relevantteja.</p>	
Asiasanat: svenska språket, svordomar, undertexter, översättning	
Säilytyspaikka JYX	
Muita tietoja	

INNEHÅLL

1	INLEDNING	1
2	TEORETISK BAKGRUND	2
	2.1 Svordomsbegrepp	2
	2.2. Svordomstyper och -funktioner	3
	2.3 Audiovisuell översättning och svordomar	5
	2.4 Tidigare studier	7
3	MATERIAL OCH METOD	9
	3.1 Material	9
	3.2 Metod	9
4	RESULTAT	11
	4.1. Svordomar som förekommer i serierna	11
	4.2. Svordomar som inte blivit översatta	13
	4.3. Stilistiska skillnader av svordomar som förekommer i serierna	16
	4.4. Stilistisk jämförelse av svordomarna i dialogen och översättningen	20
5	SAMMANFATTANDE DISKUSSION	24
	LITTERATUR	27

1. INLEDNING

När filmer och tv-serier översätts försöker översättaren förmedla uttryckets stil och stämning i översättningen så bra som möjligt och samtidigt vara lojal mot uttryck på originalspråk. Översättaren måste ändå också göra olika utelämnningar och förändringar för att på bästa möjliga sätt uttrycka det kommunikativa innehållet inom begränsad tid och ett förutbestämt antal rader och tecken. (Vatanen, 2007:150–153).

Vad gäller svordomarna har jag speciellt märkt att det sker utelämnningar och förändringar t.ex. i semantiskt innehåll när de blir översatta. Jag har också märkt att det finns relativt få tidigare studier om översättning av svordomar både i svenska och finska undertexter och därför har jag bestämt mig för att undersöka audiovisuell översättning och översättning av svordomarna i den här studien.

Syftet med studien är undersöka finska undertexter av en svenskspråkig kriminalserie *Gåsmamman* (2015) och svenska undertexter av en finskspråkig kriminalserie *Karppi* (2018).

Det undersökta materialet består av de första sex avsnitten i den första säsongen av båda serierna. Jag har avgränsat temat så att jag ska fokusera på översättningen av svordomarna. Baserat på mina egna erfarenheter finns det mycket svärande och fult språkbruk i de serier som jag undersöker, vilket kanske gäller också genren generellt.

Fokuset i studien är i de möjliga stilistiska skillnaderna eller förändringarna i de semantiska innehållen av svordomarna mellan den talade dialogen och översättningen. Jag undersöker hur bra de översatta svordomarna motsvarar originalet vad gäller svordomens styrka, intensitet och grovhet. Jag behandlar också svordomar som av någon anledning har lämnats utan översättning och i lämpliga delar olika svordomsfunktioner som de förekommande svordomarna har enligt Ljungs Svordomsboken (2006). Huvudfokuset ska dock vara i svordomarna som blivit översatta. Studien avser besvara nedanstående frågor:

- 1) Vilka svordomar och hur ofta förekommer det?
- 2) Vilka har översatts (och vilka inte)?
- 3) Finns det stilistiska skillnader mellan svordomarna i dialogen och undertexterna?

Hypotesen som jag har för min undersökning är att alla svordomar som förekommer i dialogen blir inte översatta i undertexter. Jag antar också att i jämförelse med svordomarna i dialogen ska de översatta svordomarna ofta vara mildare vad gäller deras styrka, intensitet och grovhet.

2. TEORETISK BAKGRUND

I det här kapitlet definierar jag begreppet svordom enligt olika svordomsdefinitioner. Jag redogör också för audiovisuell översättning och Ljungs (2006) svordomstyper som jag kommer att utnyttja senare i analysdelen. Till slut presenterar jag några tidigare studier som gjorts om temat översättning av svordomar.

2.1. Svordomsbegrepp

I min studie har jag bestämt mig att fokusera specifikt på svordomar i stället för fult språk. Till det här beslutet har jag kommit för att avgränsa forskningsmaterialet. För att kunna samla in alla svordomar från materialet, måste begreppet svordom först definieras.

Att definiera begreppet svordom är inte enkelt. Enligt Svensk Ordbok (SO, 2021) definieras begreppet svordom på följande sätt: ”ord eller fras som (främst) yttras i affekt och som normalt betecknar något tabubelagt eller heligt ofta syftande på Gud el. djävulen; ibland äv. anv. som utfyllnadsord”. Enligt Kiuru och Montin (1991) som har undersökt översättning av svordomarna i romanen *Häräntappoose* och dess svenska översättning *Tjurdödarvapnet* är svordomarna ”kraftigt laddade, tabubelagda ord som inte syftar på konkreta föremål utan har ett vidgat användningsområde, samt eufemismer av dessa ord”.

Begreppet kraftuttryck är nära besläktat med svordom. Enligt Svensk Ordbok (SO, 2021) betyder kraftuttryck ”ord eller fras som används för att uttrycka stark känsla särsk. ilska; ofta om svordom”. Enligt definitionen av *voimasana* (kraftuttryck) i *Nykysuomen sanakirja* (NS) kan man se kraftuttrycken som huvudkategori och svordomarna som hyponymer till dem. Kraftuttrycken innehåller också svagare uttryck än svordomarna. (Hjort, 2007) Därför har jag valt att använda begreppet svordom i den här studien.

Med hjälp av Kiurus och Montins svordomsdefinition samt Ljungs (2006) (se kapitel 2.2.) tankar och andra ovannämnda definitioner har jag definierat begreppet svordom. Den här definitionen kommer jag senare använda i den här studien.

I min studie definieras begreppet svordom på följande sätt:

Svordomarna är kraftigt laddade, tabubelagda fula ord som har förlorat sin konkreta betydelse. Förlusten av ordens betydelse gör att ord blir utbytbara fast de normalt inte har någon gemensam betydelse. Till exempel ”*Helvete, jag glömde det igen*” kan ersättas med ”*Skit, jag glömde det igen*”. Svordomarna har också olika funktioner som till exempel att utropa irritation och förvåning eller trycka efter någonting.

2.2. Svordomstyper och -funktioner

Ljung (2006:40–83) delar in svordomar i två grupper: utropssvordomar och andra. Utropssvordomar är självständiga yttranden som inte ingår i andra konstruktioner, till exempel *Fan!* eller *Dra åt helvete!* Svordomar som inte är utrop tillhör gruppen ”andra”. De kan inte stå för sig själva utan de måste användas in i ett längre uttryck. Till exempel *en jävla idiot!* eftersom man inte enbart kan använda ordet *jävla*.

Ljung presenterar också fjorton olika svordomsfunktioner. Jag kommer inte att behandla dessa funktioner särskilt detaljerat i min studie men i analysdelen kommer jag utnyttja dem till lämpliga delar och därför behandlar jag nu närmare varje funktion.

Funktionerna som Ljung (2006:40-83) presenterar är följande:

Utropssvordomar

- 1) Utrop av irritation och förvåning: *Fan (också)!, Skit!, Jävlar!*
- 2) Eder: *Vid Gud!, Ta mig fan!*
- 3) Bejakanden: *Det kan du ge dig fan på*
- 4) Förnekanden: *I helvete (heller)!*
- 5) Förbannelser: *(Må) Fan ta dom/dig!*
- 6) Ovänlig uppmaning: *Dra åt helvete!*
- 7) Stående förolämpningar: *Din mamma!*
- 8) Skällsord: *Din skit! Den jäveln!*
- 9) Skällsord som stödord: *En rolig fan/jävel*

Andra svordomar

- 10) Ogillande bestämning: *Ett sådant jävla väder!*
- 11) Eftertryck: *Varenda jävla gång*

- 12) Förstärkningsord: *Jävla dum, jävla dumt*
- 13) Framhävande av frågeord: *Vem fan...? Hur i helvete...?*
- 14) Nya ord: *Jävlas, skita i något*

Utrop av irritation och förvåning (1) är en vanlig svordomstyp. De är någon slags kommentar till talarens egen situation. Enligt Ljung (2006: 43–45) är det typiskt för svenskan att använda termer för religiösa fenomen som till exempel *helvetet* i utrop. Också ordet *skit* och dess motsvarigheter används ofta.

Funktionen hos ederna (2) har ursprungligen varit att intyga att det man säger är sant. Ofta har ederna en religiös anknytning till exempel *ta mig fan* (Ljung, 2006: 46-47). Bejakanden (3) används då när någon vill betona att hen är väldigt säker på att någonting stämmer till exempel *Du kan ge dig fan på att...* Genom att använda utrop som *I helvete (heller)!* kan man dock förneka (4) att någon annan har rätt. De förnekande uttrycken är vanligaste i svenskan och många andra språk. (Ljung, 2006: 47-49)

Förbannelser (5) är uttryck i vilka man åkallar högre makter som skall ingripa mot någon, till exempel *Må fan ta dig!*. De har en lång historia. (Ljung, 2006: 49) Med ovanliga uppmaningar (6) uppmanar man andra att göra något förnedrande som till exempel att *kys mig i röven* eller *dra åt helvete* som är också det vanligaste svenska uttrycket av den här typen. Däremot är mammamotivet som *gå och knulla din mamma* typiskt i uppmaningarna. (Ljung, 2006: 51)

Mammamotivet är mycket vanligt också i stående förolämpningar (7). Exempel på stående förolämpningar är *Din mamma är en hora* eller *Alla knullar din mamma*. Mamma kan också bytas ut mot syster eller till och med mormor. Den här typen av svordomar har tidigare i stort sett saknats i svenskan, men men har börjat bli vanligare i svenskt ungdomsspråk, speciellt bland ungdomar i invandrartäta delar av landet. (Ljung, 2006: 52–54)

När ord och fraser syftar på någon annan eller ibland även på saker används skällsord (8). Då vill man säga något aggressivt till någon annan. De flesta skällsord är inte sådana svordomar som bryter mot ett tabu. Ofta är dem till exempel ord som *idot* eller *dumbom*. På svenska finns det i ett stort sett bara orden *kuk*, *fitta*, *arsle*, *skit*, *skithög*, *skitstövel* och *fan* som är både skällsord och svordomar med tabuladdning. När skällsord används som stödord (9) förlorar de sin negativa laddning. Man kan till exempel säga *Emil är en duktig jävel* i stället för att säga bara *Emil är duktig*. (Ljung, 2006: 54–56)

De vanligaste svenska svordomarna som uttrycker ogillande (10) är enligt Ljung (2006, 57) *jävla*, *satans*, *helvetes* och det mildare *förbannat/förbannad* som till exempel *den förbannade datorn*. Dessa ord fungerar som bestämningsord för ordet som följer. *Jävla* är det allra vanligaste. Andra sätt att uttrycka ogillande är att placera ordet *skit* före ett annat ord som till exempel i en *skitbok* eller ett *skitmål* eller att sammansätta ord med *helvete*, *fan* och *jävel* som till exempel *ungjävel*, *bilhelvete* och *karlfan*.

Ordet *jävla* och andra liknande används också för att ge extra betoning (11) åt det ord som följer till exempel på följande sätt: *Det är bra att du säger till mig, men du behöver inte göra det varenda jävla dag!*. Därtill kan bestämmningar som *förbannad*, *jävla*, *jävligt*, *helvetes* och *satans* fungera som förstärkningsord (12) och uttrycka hög grad av något. I svenskan kan man också förstärka genom att sammansätta ord med *skit*, *dö(d)* eller *döds-* som till exempel *skitgod* eller *dötrist*. Man kan också förstärka frågeord (13). Då frågar man till exempel *Var i helvete ligger Timbuktu?* i stället för *Var ligger Timbuktu?*. (Ljung, 2006:57–59)

I många fall utvecklas ord som används som svärord också till nya ord (14). Ett exempel är ordet *djävul* från vilket vi har fått *en jävel*, *jävlas* och *jävlskap*.

2.3. Audiovisuell översättning och svordomar

Översättaren borde alltid vara lojal mot uttryck på originalspråk och försöka förmedla uttryckets stil och stämning i översättningen så bra som möjligt. När filmer och tv-serier översätts måste översättaren ändå ofta fatta även ganska radikala beslut (t.ex. utelämnningar och förändringar) för att på bästa möjliga sätt uttrycka det kommunikativa innehållet inom begränsad tid och ett förutbestämt antal rader och tecken. Den här är en orsak till att översättningar av tv-serier och filmer inte alltid motsvarar den talade dialogen. (Vertanen, 2007:150–153)

Eftersom tid och antalet av rader och tecken i undertexter är begränsade, måste översättaren välja det innehåll i dialogen som är viktigast för handlingen. Översättaren kan utelämna till exempel adjektivattribut när det inte berättar någonting nödvändig för tittaren. Vertanen (2007) använder repliken *"tuon ison punaisen talon takana"* som exempel. Enligt honom måste repliken inte översättas om tittaren själv kan se att huset är stort och röt. Om det finns mer än ett hus är det dock nödvändigt att översätta repliken.

Samma idé kan delvis tillämpas vid översättning av svordomar. När man översätter kraftspråk och svordomar påverkar nämligen ordets eller begreppets kraft om det blir översatt eller inte. Som text är svordomens effekt större än i talad form. Översättaren kan lita på att tittaren kan läsa ut

kraften av svordomen ur talarens tonfall, mimik och gestik. Å andra sidan måste översättaren ändå inte hålla sig undan för att använda kraftspråk och svordomar när situationen kräver det för att vara trovärdig för tittaren. Till exempel skulle en farlig brottsling kanske osannolikt säga ”*hitsiläinen*” när hen är arg. (Vertanen, 2007)

Utelämning av svordomar beror inte enbart på begränsat utrymme. Enligt Hjort (2006:80) instrueras översättarna att använda hellre färre eller svagare svordomar i översättningen än att utelämna svordomarna helt och hållet.

Hjort (2006) har gjort en enkätundersökning för av-översättare och översättare som översätter litteratur. Undersökningen består av två delar. Den första delen gäller deltagarnas bakgrundsinformation som till exempel ålder, kön, modersmål och arbetsgivare. I den andra delen finns det frågor om översättning av svordomar som till exempel: Har översättare fått några instruktionerna eller råd för översättning av svordomar och hurdana i så fall eller hurdana principer har de gällande översättningen av svordomar? För av-översättarna finns det också ett par egna frågor om översättningen som till exempel: Tycker de att svordomarna i skriven form är starkare än svordomarna i talad form? Tycker de att man borde försvaga svordomarna i översättningen eller kan man lämna bort svordomarna när man har ont om utrymme? Det finns också en tredje del som gällde översättarnas egna referenser och attityder mot svordomarna. Den här delen är likadan för alla översättare.

Hjorts (2006) frågeformulär var elektroniskt och svaren var anonyma. Han fick sammanlagt 89 svar – 43 från av-översättarna och 46 från översättare som översätter litteratur. Hjorts undersökning ger information om tre kategorier som påverkar valet av svordom som används i översättningen. Dessa tre kategorier är översättningsstrategier och andra principer som översättarna har, instruktionerna och råd för översättningen av svordomar och originaltext.

93 procent av av-översättare som deltog Hjorts undersökning tyckte att svordomen är starkare i skriven form än i talad form. Översättarna berättade också att de därför hade valt att använda mildare svordomar i översättningarna och också minskat mängden av svordomar jämfört med originaltexten. Dessutom berättade de att i finländska översättningar brukar de undvika ”för finländska ord” som till exempel *perkele*. De försöker bevara originaltextens språk och kultur.

69,8 procent av av-översättarna hade fått någon slags instruktioner för översättning av svordomar (Hjort, 2006). Instruktionerna kom till exempel från arbetsgivare eller från äldre kollegor och de var varken muntliga eller skriftliga. Översättarna berättade att instruktionerna rådde ofta att använda mildare svordomar än originala svordomar eller att minska mängden av svordomarna.

Översättarna påpekade ändå att instruktionerna var inkonsekventa och även inom samma arbetsplats hade översättarna fått instruktioner som skilde sig från varandra.

2.4. Tidigare studier

Mig veterligen finns det några tidigare studier över temat översättning av svordomar men inte speciellt många – särskilt inte om audiovisuell översättning just från svenska till finska och från finska till svenska. I tidigare studier används huvudsakligen böcker, filmer och tv-serier som material.

I huvudsak hittade jag magisteravhandlingar över temat. Till exempel Pihkola (2019) har undersökt översättning av svordomar i finska och svenska undertexter i tv-serien *Innan vi dör*. Syftet med studien är ”att redogöra för hur svordomar och kraftuttryck och deras semantiska innehåll förändras i översättningar i materialet”.

Mikkonen (2016) har i sin tur behandlat svordomar och kraftuttryck i Håkan Nessers roman *Fallet G* och dess finska och engelska översättningar. Där är syftet att ”behandla svordomar och kraftuttryck i det aktuella materialet genom att betrakta om de har återgetts med en svordom i översättningarna eller om de eventuellt försvagats eller strukits i de finska och engelska översättningarna”.

Forskningsfrågorna i båda magisteravhandlingar är i stora drag liknande med mina forskningsfrågor. I båda studier analyseras svordomarnas antal, styrka och stilistiska eller semantiska förändringar i översättning av svordomarna. Både Pihkola (2019) och Mikkonen (2016) hade samma hypotes som var att svordomarnas grovhet är svagare i översättningen än i den talade dialogen. Också jag antar detsamma i min studie.

Resultaten i Pihkola (2019) och Mikkonen (2016) visar att det finns färre svordomar i översättningar jämfört med originalmaterialet. Vad gäller svordomarnas grovhet skiljer sig resultaten däremot från varandra. I Pihkolas studie fanns det inte en betydlig stor skillnad i svordomarnas grovhet mellan originaltexten och översättningarna. Enligt Pihkola (2019:44) ger hennes resultat inte tillräckligt mycket stöd för hypotesen som gäller svordomarnas kraft och därför kan man inte säga att det stämmer.

Mikkonens (2016) studie visar att svordomarna som var enligt hans definition starkt vardagliga eller milda i originaltexten var ofta milda i översättningen. Totalt fanns det ändå fler grova svordomar i finska översättningen än i den svenskspråkiga originaltexten. I den engelska översättningen fanns den största mängden av olika slags svordomar.

Eftersom Pihkola (2019) har haft en kriminalserie och Mikkonen (2016) en kriminalbok som forskningsmaterial kan man anta att mina resultat blir åtminstone delvis liknande.

3. MATERIAL OCH METOD

3.1. Material

Som material har jag använt den talade dialogen och undertexterna i första sex avsnitt från den första säsongen av kriminalserierna *Karppi* (2018) och *Gåsmamman* (2015). Den finska serien *Karppi* har producerats av Dinoysos Films Oy. Manusförfattarna är Rike Jokela, Kirsi Porkka och Jari Olavi Rantala. Den första säsongen består av 12 avsnitt (i genomsnitt 45 min. per avsnitt) och hade premiär den 14 mars 2018. (Yle 2016) Sammanlagt finns det tre säsonger av vilka den nyaste har publicerats år 2021. Seriens regissör är Rike Jokela och i huvudrollerna finns Pihla Viitala (Sofia Karppi) och Lauri Tilkanen (Sakari Nurmi). Seriens åldersgräns är 12 år. (Yle Areena, 2021).

Den svenska serien *Gåsmamman* (2015) har producerats av Endemol Sweden. Manusförfattarna är Camilla Ahlgren och Martin Asphaug. Den första säsongen består av 8 avsnitt (i genomsnitt 45 min. per avsnitt) och hade premiär den 26 november 2015. (Mynewsdesk, 2015). Sammanlagt finns det fem säsonger av vilka den nyaste publicerats år 2021. Regissören är Richard Holm och huvudrollen spelas av Alexandra Rapaport (Sonja Ek). Seriens åldersgräns är 16 år. (C More, 2021).

Jag har nedtecknat alla svordomar och deras översättningar från seriernas första sex avsnitt enligt min egen definition för begreppet svordom (se kap.2.1. Svordomsbegrepp). Jag har skrivit ner hela repliken/meningen där svordomen förekommer för att också kunna ta hänsyn till kontexten där svordomen användas.

3.2. Metod

Studien är kvalitativ och som analysmetod använder jag den semantiska analysen. Att dra allmänna slutsatser om översättning av svordomar är inte meningen i den här studien, eftersom studien är en fallstudie.

För att svara på mina forskningsfrågor har jag först tittat igenom hela materialet och nedtecknat alla svordomar som förekommer i dialogen och undertexterna. Jag har gjort analysen av förekommande svordomarna en forskningsfråga åt gången. För att besvara specifikt forskningsfrågor 1 och 2 har jag specificerat vilka och hur många olika svordomar förekommer i

materialet och räknat hur många av dem har översatts i undertexter. Därefter har jag analyserat svordomarna och deras översättningar mer specifikt för att besvara forskningsfråga 3. Jag har analyserat vilka översättningar olika svordom brukar ha i materialet och hur svordomarnas stil och semantiska innehåll har möjligen förändrat i översättningarna. Det har jag gjort genom att analysera svordomarnas grovhet. Jag har också kort behandlat svordomarna som inte blivit översatta och det som är typiskt för funktionen av dessa svordomar.

4. RESULTAT

I detta kapitel presenterar jag resultaten av min studie. Jag redogör för vilka svordomar förekommer i den talade dialogen och hur svordomarna har översatts i undertexterna. Jag analyserar möjliga förändringar av översatta svordomars grovhet. Jag behandlar också svordomar som inte blivit översatta.

4.1. Svordomar som förekommer i serierna

I dialogen i serien *Karppi* förekommer åtta olika finska svordomar. Därtill förekommer tre engelska svordomar *shit*, *hell* och *fuck*. I svenskspråkiga undertexter finns det sex olika svenska svordomar som översättningar till finska svordomar. De två vanligaste svordomarna i dialogen är *vittu* (53 gånger) och *helvetti* (24 gånger). I undertexterna är *fan* (33 gånger) och *helvete* (10 gånger) de vanligaste översättningarna (se tabell 1). Svordomarna kan i både dialogen och undertexter förekomma i sina grundformer (se ex. 1) eller vara böjda (se ex. 2) eller ha pre- eller suffix (se ex. 3).

Exempel 1

Jumalauta, arvaa paljo toi kone makso. – Fan, vet du vad den kostade?

Ei vittu, se käski jättää puhelimen auki. – Fan, han får inte bryta samtalet.

Exempel 2

Joo, lähepä vittuun. – Dra åt helvete.

Vittu päästä irti! Saatanan pelle. Hyi vittu. – Släpp mig. Satans fjant!

Exempel 3

Joo mä en aio nähä niitä kusipäitä enää koskaan. – Ja vill aldrig se de skitstövlarna igen.

Se on temperamenttinen ihminen. Se on vitutuspäissään lähteny menee sieltä. – Hon är temperamentsfull. Hon har blivit arg och stuckit.

I serien *Gåsmamman* förekommer fem olika svenska svordomar. Därtill förekommer två engelska svordomar *shit* och *fuck*. De två vanligaste svordomarna är *fan* (83 gånger) och *jävla* (48 gånger). I finskspråkiga undertexter finns det sex olika finska svordomar som översättning till de svenska

svordomarna. Därtill finns det en svensk svordom *fitta* (*fitt-*) och en engelsk svordom *fuck*. *Helvetti* (43 gånger) och *hitto* (22 gånger) är de vanligaste översättningarna (se tabell 2). Också i *Gåsmamman* kan svordomarna utöver sina grundformer (se ex. 4) vara böjda (se ex. 5) eller ha pre- eller suffix (se ex. 6).

Exempel 4

Vad fan är det med dig? – Mikä vittu sinua vaivaa?

Fan vilken fin kille. – Onpa pirun hieno poika.

Exempel 5

Jag har inte gjort nåt. Jävla kärring. – En ole tehnyt mitään. Hiton akka.

Jag fattar inte vad fan han snackar om. – En tajua, mistä helvetistä hän puhuu.

Exempel 6

Upp på ditt rum, ungjävvel! Du med! – Huoneeseesi! Sinä myös!

De låter mig inte gå på begravningen. De är förjävligt. – Minua ei päästetä hautajaisiin. Pirunmoista.

De finska svordomarna som i någon form förekommer i båda serierna är *vittu*, *helvetti*, *saatana*, *paska*, *jumalauta* och *hitto*. De svenska svordomarna är *fan*, *helvete*, *skit*, *jävla* och *jäkla*. I båda serierna förekommer också en engelsk svordom *fuck*. Därtill finns det svordomar som förekommer bara i en av serierna (se tabell 1 och 2).

Tabell 1. Svordomar som förekommer i dialog och i undertexter i serien *Karppi*:

Dialog	antal	Undertexter	antal
vittu	53	fan	33
helvetti	24	helvete	10
saatana	14	skit	5
paska	6	jävla	4
jumalauta	5	satan	2
perkele	1	jäkla	1
hitto	1	shit	1
kusi	1		
shit	1		
fuck	1		
hell	1		
	108		56

Tabell 2. Svordomar som förekommer i dialog och i undertexter i serien *Gåsmamman*:

Dialog	antal	Undertexter	antal
fan	83	helvetti	43
jävla	48	hitto	20
skit	18	saatana	4
helvete	17	piru	4
fuck	7	vittu	2
shit	4	hemmetti	1
fitta (fitt-)	2	jumalauta	1
jäkla	1	fitta (fitt-)	1
		fuck	2
	180		78

4.2. Svordomar som inte blivit översatta

En hypotes som jag hade var att alla svordomar som förekommer i dialogen inte blir översatta i undertext. Hypotesen stämmer. Det finns sammanlagt 108 svordomar i dialogen och 56

svordomar i svenska undertexter (se tabell 1). I *Gåsmamman* finns det 180 svordomar och 78 svordomar i finska undertexter (se tabell 2). I serien *Karppi* har alltså nästan hälften av svordomarna och i *Gåsmamman* mer än hälften av svordomarna inte blivit översatta. I tabell 1 och 2 har jag räknat varje svordom som en egen svordom också när den har förekommit i en fras som till exempel ”*helvetin helvetti*”. Jag har alltså räknat ”*helvetin*” som en och ”*helvetti*” som en annan svordom.

Många av svordomarna eller svordomsfraserna som inte blivit översatta har gemensamma drag. Enligt Ljungs (2006) svordomsfunktioner kan många av dem anses tillhöra kategorin ”andra svordomar”, alltså svordomar som inte är utrop (se kapitel 2.2.). Speciellt har svordomarna som förekommer som någon slags förstärkningsord, eftertryck eller ogillande bestämningar (se ex. 7 och kapitel 2.2.) inte översatts i undertexterna.

Exempel 7

Gåsmamman

Han sitter på isolering! Han slog en intern en fucking telefon! – Hän on eristyksessä!
Hän löi vankia puhelimella!

Du ser så jävla pateisk – Olet sitten säälittävä.

Du är ute och festar med dina kompisar hela jävla tiden – Olet aina juhlimassa kavereidesi kanssa.

Karppi

Mä oon yrittäny, mut se on niin vitun vaikea päästä tästä eroon. – Jag har försökt sluta, men det är svårt.

Sä riskeeraat tän meidän koko hankkeen jonkun vitun naisen takia. – Du äventyrade allt för en kvinna.

Voitsä avata tän vitun oven? – Kan du öppna dörren?

I båda serierna finn det svordomar som förekommer flera gånger inom en replik (se ex. 8). I sådana fall kan några av svordomarna ha blivit översatta men sällan alla. Det finns också några ensamstående (eller nästan ensamstående) svordomen som har lämnats helt utan översättning (se ex. 9). Dessa

svordomar förekommer ofta i sådana situationen där karaktären svärar högt ensam eller bara mumlar svagt. I några fall säger karaktären inte ens hela svordomen i dialogen.

Exempel 8

Gåsmamman

Fan, fan, fan, fan... – Hiton hitto.

Vad fan har du gjort? Fy fan... – Mitä sinä menit tekemään?

Karppi

Ei vittu, se nous autosta. Ei vitun vittu. – Fan, han steg ut ur bilen!

Ihan paskaduuni!! PASKADUUNI!! Jotai vitun mamui duunikka-vererein... Vittu, nyt menee pää sekasin... - Det här är ett jävla invandrarjobb!

Exempel 9

Gåsmamman

Fan, fan, fan –

Fan -

Nu jävlar –

Karppi

Ai saa... -

Ai vit... -

Enligt Hjorts studie (2006) tyckte 93 procent av av-översättarna att svordomen är starkare i skriven form än i talad form. Översättarna berättade att de därför hade minskat antalet av svordomar i översättningen jämfört med originaltexten. De berättade också att översättningsinstruktioner som de hade fått från deras arbetsgivare eller äldre kollegor, rådde dem att använda mildare svordomar än originala svordomar eller att minska antalet av svordomar (se kapitel 2.3.) Det är möjligt att

översättarna har också i min studie haft någon slags instruktioner som har påverkat översättningen och utelämningen av svordomarna.

Enligt Vatanen (2007) kan översättaren utelämna språkliga element som inte är nödvändiga för tittaren. (se kapitel 2.3.) Jag ser vanligaste svordomsfunktioner, (se ex.7) som utelämnats, som exempel på detta. När svordomen förekommer som förstärkningsord, eftertryck eller ogillande i dialogen och det utelämnar eller ersätter med något annat ord (inte svordom) är innehållet ännu lika förståeligt för tittaren som originalet. Speciellt när tittaren kan läsa ut kraften av svordomen ur karaktärens tonfall, mimik och gestik och när repliken stannar lika trovärdig (se kapitel 2.3.) som originalet oavsett svordomen saknas. Samma gäller också ensamstående svordomar (se ex. 9) och svordomar som förekommer flera gånger inom en replik (se ex. 8).

4.3. Stilistiska skillnader av svordomar som förekommer i serierna

Jag hade också en hypotes om att de översatta svordomarna är mildare. Också den här hypotesen stämmer delvis i mitt forskningsmaterial men inte så starkt som jag förväntade mig (se kapitel 4.4.).

För att analysera och jämföra svordomarnas stilistiska skillnader (alltså styrka, intensitet och grovhet) närmare har jag definierat svordomar som förekommer i forskningsmaterialet enligt deras grovhet. Definitioner som jag använder är *mild*, *starkt vardagligt* och *grov*. Definitionerna baserar sig på Svenska Akademiens ordlista (SAOL), Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademin (SO), Svenska Akademiens ordbok (SAOB), Pihkolas (2019) och Mikkonens (2016) kategoriseringar och min egna syn på svordomarnas grovhet. Med finska svordomar har jag också använt Kielitoimiston sanakirja (KS) och Stora finsk-svenska ordboken (SFSO).

Svenska svordomar som förekommer i serierna

Jävla

Den rekommenderade formen av ordet *djävla* (SAOL, 2015). Ordet används vanligen som svordom och det är uttryck för starkt ogillande. Ibland används det även i uttryck för uppskattning. (SO, 2021). Pihkola (2019) och Mikkonen (2016) definierar ordet som *starkt vardagligt*. Också jag använder samma definition i min studie.

Jäkla

Den rekommenderade formen av ordet *djäkla* (SAOL, 2015) och försvagat form av ordet *jävla*. Ordet definieras att vara vardagligt (SO, 2021). Pihkola (2019) definierar ordet som *mild*. Också jag använder definition *mild* i min studie.

Fan

Definieras som *starkt vardagligt* (SAOL, 2015). Pihkola (2019) och Mikkonen (2016) använder samma definition. Också jag använder definitionen *starkt vardagligt* i min studie.

Helvete

Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademin (2021) samt Pihkola (2019) och Mikkonen (2016) definierar ordet *helvete* som *starkt vardagligt*. Jag använder samma definition i min studie.

Skit

Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademin (2021) samt Pihkola (2019) och Mikkonen (2016) definierar ordet *skit* som *starkt vardagligt*. Jag använder samma definition i min studie.

Satan

Kan användas som svordom både positivt och negativt förstärkande (SO, 2021). Enligt Mikkonen (2016) är ordet *satan* *starkt vardagligt*. Jag använder samma definition i min studie.

Fitta (fitt-)

Hänvisar till kvinnans könsorgan (SOL, 2015) och det kan uppfattas som stötande. Ordet definieras ändå som *starkt vardagligt* (SO, 2021). Jag använder denna definition också i min studie.

Engelska svordomar som förekommer serierna

Fuck

Jag definierar ordet *fuck* som *starkt vardagligt* för att det är jämförbart med svenskt ordet *knulla* som i Svenska ordbok utgiven av Svenska Akademin (SO,2021) definieras på detta sätt.

Shit

Jag definierar ordet *shit* i min studie som *starkt vardagligt* för att betydelsen är samma som med svenskt ordet *skit*.

Hell

Jag definierar ordet *hell* i min studie som *starkt vardagligt* för att betydelsen är samma som med svenskt ordet *helvete*.

Finska svordomar som förekommer serierna

Vittu

Hänvisar till kvinnans könsorgan och definieras som *grov svordom* (KS, 2022). Jag använder denna definition i min studie.

Helvetti

Definieras som *grov svordom* (KS, 2022). Också Pihkola (2019) använder samma definition. Mikkonen (2019) i sin tur definierar ordet som *starkt vardagligt* på samma sätt som svenska motsvarigheten *helvete*. I min studie använder jag definition *starkt vardagligt*.

Saatana

Definieras som *grov svordom* (KS, 2022). Både Pihkola (2019) och Mikkonen (2016) använder också samma definition. Jag använder definition *starkt vardagligt* för att jag tycker att *saatana* och svenska motsvarighet *satan* är liknande med varandra vad gäller ordens grovhet.

Jumalauta

Definieras som *grov* svordom (KS, 2022). Mikkonen (2016) definierar ord som hör till kategorin ”jumala, herra, luoja” (t.ex. Hyvä jumala! Herra varjele! Voi luoja!) som *milda* svordom. Också jag definierar *jumalauta* som *mild* svordom.

Piru

I Kielitoimiston sanakirja (KS, 2022) definieras inte grovhet av ordet *piru*. Mikkonen (2016) definierar ordet som *starkt vardagligt*. På svenska motsvarande ordet skulle vara djävul vilket i sin tur är liknande med ordet fan eller satan (SO, 2022). I min studie använder jag definition *mild* för att jag tycker att *piru* är mildare än till exempel *helvetti* eller *saatana*.

Hemmetti

Hemmetti definieras som *mild* svordom (KS, 2022). Också Pihkola definieras ordet på samma sätt. Mikkonen (2016) definierar liknande ord *helkkari* som *mild* svordom. Jag använder definition *mild* i min studie.

Hitto

Definieras som *mild* svordom (KS, 2022). Också Pihkola (2019) använder samma definition. Jag använder denna definition.

Kusi

Kielitoimiston sanakirja (2022) eller Stora finsk-svenska ordboken (SFSO, 2022) ger ingen definition för grovheten av ordet *kusi*. Pihkola (2019) definierar ordet som *starkt vardagligt*. Jag använder samma definition för att ordet användas i min forskningsmateriel inom uttrycket ”kusipää” vilket tycker jag vara *starkt vardagligt*.

Perkele

Definieras som *grov* svordom (KS, 2022). Enligt Stora finsk-svenska ordboken (2022) är perkele motsvarande som svenska ordet *djävul* eller svordomarna *satan*, *jävlar*, *fan*. Mikkonen (2016) definieras orden *pentele* och *perhana* som *milda* svordomarna. Orden är mest sannolikt avledningarna från ordet perkele. Jag definierar ordet som *starkt vardagligt* i min studie för att jag tycker att det är mildare än till exempel *vittu* men starkare än till exempel *hitto*.

Paska

Pihkola (2019) och Mikkonen (2016) definierar ordet som starkt vardagligt. För att ordet motsvarar svenskt ord *skit* och engelskt ord *shit* som både har definition *starkt vardagligt*, definierar jag *paska* på samma sätt.

Enligt min definition finns det alltså bara en grov svordom i mitt forskningsmaterial. Svordomen är *vittu*. De flesta svordomarna är starkt vardagliga. Av de svenska svordomarna är sådana *jävla*, *fan*, *satan*, *helvete*, *skit* och *fitta* (*fitt-*) och av de finska svordomarna *helvetti*, *saatana*, *perkele*, *paska* och *kusi*. Också alla engelska svordomar *fuck*, *hell* och *shit* som förekommer i materialet är starkt vardagliga. Milda svordomar är *jäkla*, *hemmetti*, *hitto*, *piru* och *jumalauta*.

4.4. Stilistisk jämförelse av svordomarna i dialogen och översättningen

I dialogen av *Karppi* finns det en grov svordom (*vittu*) men i översättningen finns det inga. Starkt vardagliga svordomar finns det i sin tur sex olika både i dialogen (*helvetti*, *saatana*, *fuck*, *shit*, *kusi* och *paska*) och i översättningen (*fan*, *helvete*, *jävla*, *satan*, *skit* och *shit*). Det finns en mild svordom i dialogen (*jumalauta*) och också en i översättningen (*jäkla*) (se tabell 3).

I serien *Gåsmamman* finns det inga grova svordomar i dialogen men det finns en (*vittu*) i översättningen. Starkt vardagliga svordomar finns det sju olika (*fan*, *helvete*, *jävla*, *skit*, *shit* *fitta* (*fitt-*) och *fuck*) i dialogen och fyra (*helvetti*, *saatana*, *fitta* (*fitt-*) och *fuck*) i översättningen. Milda svordomar i sin tur finns det inte alls i dialogen och tre i översättningen (*piru*, *jumalauta* och *hitto*) (se tabell 4).

I tabellerna 3 och 4 har jag markerat svordomarnas grovhet med olika antal plustecken. Ett plus (+) betyder att ordets grovhet är *mild*, två plus (+ +) betyder att ordet är *starkt vardagligt* och tre plus (+ + +) att ordet är *grov*. I tabellerna 3 och 4 finns bara svordomar som har översatts i undertexterna. Siffrorna inom parentes anger hur många gånger svordomen förekommer i dialogen eller hur många gånger den används som översättning.

Tabell 3. Svordomar och deras olika översättningar i *Karppi*

Svordom i dialogen	Översättningen
(53) vittu + + +	(11) fan + + (3) helvete + + (3) jävla + +
(24) helvetti + +	(13) fan + + (3) helvete + + (1) satan + +
(14) saatana + +	(4) fan + + (2) helvete + + (1) satan + +
(6) paska + +	(1) jävla + + (1) shit + +
(5) jumalauta +	(3) fan + + (1) helvete + + (1) jäkla +
(1) kusi + +	(1) skit + +
(1) shit + +	(1) skit + +
(1) fuck + +	(1) fan + +

Tabell 4. Svordomar och deras olika översättningar i *Gåsmamman*

Svordom i dialogen	Översättningen
(83) fan ++	(24) helvetti ++ (12) hitto + (2) vittu +++ (1) piru +
(48) jävla ++	(4) hitto + (4) saatana ++ (4) helvetti ++ (3) piru + (1) hemmetti + (1) jumalauta +
(18) skit ++	(3) paska ++ (2) hitto + (1) helvetti ++
(17) helvete ++	(13) helvetti ++ (1) hitto +
(7) fuck ++	(2) fuck ++
(4) shit ++	(1) hitto +
(2) fitta (fitt-) ++	(1) fitta (fitt) ++

Jag antog att svordomarna i undertexterna blir ofta svagare än i dialogen. Min hypotes stämmer i några fall men i huvudsak ligger mina resultat i linje med Pihkola (2019). Oftast är översättningarna lika starka jämfört med svordomen som förekommer i dialogen. I de flesta fall är både originalet och översättningen starkt vardagliga som till exempel *helvete* och dess översättning *helvetti*. Det finns också några fall där översättningen är även starkare än originalet. Till exempel i Karppis svenska undertexter har ordet *jumalauta* (mild svordom) oftast översatts med *fan* vilket är starkt vardaglig svordom.

Ibland är översatta svordom dock svagare än svordomarna i dialogen vilket stöder min hypotes. Till exempel i *Gåsmamman* har svordomarna *shit*, *jävla* och *fan* översatts flera gånger med någon svagare svordom. I Karppi har ordet *vittu* (grov svordom) varje gång översatts med någon svagare svordom som till exempel *fan* (starkt vardaglig svordom).

Den grova svordomen *vittu* är den ovanligaste svordomen i översättningarna. I serien Gåsmamman användas *vittu* bara två gånger i undertexterna. Den används som översättning av det starkt vardagliga ordet *fan*. Jag tror att i många fall har det varit medveten val att översätta svordomen med någon svagare svordom än *vittu*. Enligt Vertanen (2007:153) är svordomarnas styrka och intensitet starkare i skriven form jämfört med talad form. Vatanen tycker också att översättaren kan lita på att tittaren kan läsa ut kraften av svordomen ur talarens tonfall, mimik och gestik. Det har troligen inte varit nödvändigt för översättaren att använda *vittu* i översättningen utan hen har kunnat lita på att tittaren kan tolka situationen tillräckligt grov genom att utnyttja också icke-språkligt information.

I undertexterna av Gåsmamman används *vittu* två gånger som översättning av *fan*. Dessa situationer är följande:

Vad fan är det med dig? – Mikä vittu sinua vaivaa?

Vad fan? – Mitä vittua?

Det är svårt att säga varför översättaren har valt att använda ordet *vittu* i dessa fall. Båda frågor är korta och kraftiga. Kanske har översättaren velat speciellt betona ful ton som frågorna har i scenen. Enligt Hjort (2006) försöker översättaren ofta hitta en sådan översättning som används motsvarande sätt inom översättningsspråket och som också väcker likadana reaktioner hos tittarna på båda på översättnings- och originalspråket. Jag tror att detta förklarar valet av svordomar i de flesta fall i båda serierna.

Vad som gäller översättningen av *vittu* i serien Karppi är det också bra att påpeka att enligt min definition (se kapitel 4.3.) finns det inte alls någon svensk eller engelsk svordom som är grov. Det är alltså omöjligt att ordet *vittu* hade översatts med något lika starkt eller starkare ord när det gäller Karppis svenskspråkiga undertexter.

5. SAMMANFATTANDE DISKUSSION

Denna kandidatavhandling handlar om översättning av svordomar i undertexter. Som forskningsmaterial använde jag dialogen och undertexterna i första sex avsnitt från den första säsongen av kriminalserierna *Karppi* (2018) och *Gåsmamman* (2015). Syftet med undersökningen var att utreda vilka och hur många svordomar som förekommer i serierna. Dessutom var meningen att utreda vilka svordomar som har översatts och vilka inte samt om det finns några stilistiska skillnader i svordomarnas styrka, intensitet eller grovhet mellan svordomarna i dialogen och i översättningen.

Min hypotes var att alla svordomar som förekommer i dialogen inte blir översatta. Jag antog också att i jämförelse med svordomarna i dialogen är de översatta svordomarna ofta vara mildare i deras styrka, intensitet och grovhet.

Resultaten visar att det finns flera svordomar i dialogerna än i översättningarna. I serien *Karppi* har nästan hälften av svordomarna och i *Gåsmamman* mer än hälften av svordomarna inte blivit översatta. Också resultaten i Pihkolas (2019) och Mikkonens (2016) studier visar att det finns färre svordomar i översättningarna än i originaltexterna. Pihkola (2019) har undersökt översättningen av svordomarna i finska och svenska undertexterna i tv-serien *Innan vi dör*. Mikkonen (2016) har i sin tur behandlat svordomarna och kraftuttryck i Håkan Nessers roman *Fallet G* och dess finska och engelska översättningar.

I serien *Karppi* förekommer totalt åtta olika finska svordomar. Därtill förekommer tre engelska svordomar *shit*, *hell* och *fuck*. I svenskspråkiga undertexter finns det sex olika svenska svordomar som översättningar till finska svordomar. För att räkna antalet av svordomarna räknade jag varje svordom som en egen svordom också när den förekom i en fras som till exempel ”*helvetin helvetti*”. Jag räknade alltså ”*helvetin*” som en och ”*helvetti*” som en annan svordom. De två vanligaste svordomarna i dialogen av *Karppi* är *vittu* (53 gånger) och *helvetti* (24 gånger). I undertexterna är *fan* (33 gånger) och *helvete* (10 gånger) de vanligaste översättningarna (se tabell 1).

I serien *Gåsmamman* förekommer i sin tur fem olika svenska svordomar. Därtill förekommer två engelska svordomar *shit* och *fuck*. De två vanligaste svordomarna är *fan* (83 gånger) och *jävla* (48 gånger). I finskspråkiga undertexter finns det sex olika finska svordomar som översättning till de svenska svordomarna. Därmed finns det en svensk svordom *fitta* (*fitt-*) och en engelsk svordom *fuck*. *Helvetti* (43 gånger) och *hitto* (22 gånger) är de vanligaste översättningarna (se tabell 2).

Också i båda Pikolas (2019) och Mikkonens (2016) studier är *helvetti* den vanligaste svordom som används i finska översättningar. I den finska översättningen av serien *Innan vi dör* förekommer 131 svordomar av vilka 46 är *helvetti* (Pihkola, 2019). I den finska översättningen av boken *Fallet G* förekommer i sin tur 441 svordomar av vilka 117 är *helvetti* (Mikkonen, 2016). De nästa vanligaste svordomarna i översättningarna är *hemmetti* (24 stycken) och *hitto* (16 stycken) (Pihkola, 2019) och *helkkari* (92 stycken) och *piru* (39 stycken) (Mikkonen, 2016). I min studie var den nästa vanligaste översättningen *hitto*.

I dialogen av *Innan vi dör* är de två vanligaste svordomarna *fan* (164 stycken) och *jävla* (91 stycken) (Pihkola 2019). Totalt finns det 376 svordomar i dialogen. I dialogen av *Fallet G* är de vanligaste svordomarna samma. *Fan* förekommer 127 gånger och *jävla* 97 gånger i dialogen. Totalt finns det 466 svordomar. Också i min studie är *fan* den vanligaste svordomen men den nästa vanligaste svordomen är i sin tur *helvete*. Intressant är att de vanligaste svordomarna är huvudsakligen samma i min studie jämfört med Pihkolas och Mikkonens studier.

För att analysera möjliga stilistiska skillnader mellan dialogen och översättningarna delade jag alla förekommande svordomarna i tre kategorier enligt deras grovhet. Kategorierna var *mild*, *starkt vardagligt* och *grov*. I min hypotes antog jag att de översatta svordomarna är mildare. Mina resultat gav ändå inte tillräckligt stöd för hypotesen och jag kan inte säga att den stämmer. Också Pihkola (2019) fick motsvarande resultat i sin studie (se kapitel 2.4.).

I de flesta fall är översättningarna lika starka jämfört med svordomen som förekommer i dialogen. Oftast är både starkt vardagliga som till exempel *helvete* och dess översättning *helvetti*. Även om svordomen i dialogen och i översättningen i de flesta fall är lika stark, finns det också några fall där översättningen var även starkare än i dialogen och ibland är översatta svordomarna svagare än svordomarna i dialogen.

Många av svordomarna eller svordomsfraserna som inte alls blivit översatta tillhör kategorin ”andra svordomar” enligt Ljungs (2006) svordomsfunktioner (se kapitel 2.2.). Speciellt har svordomarna som förekommer som något slags förstärkningsord, eftertryck eller ogillande bestämningar (se ex. 7 och kapitel 2.2.) inte översatts i undertexterna.

Den grova svordomen *vittu* är den ovanligaste svordomen i översättningar. I serien *Gåsmamman* användas *vittu* bara två gånger i undertexterna. Den användas som översättning för starkt vardagligt ordet *fan*. I dialogen av *Karppi* är *vittu* den vanligaste svordom och den förekommer oftast av alla svordomar i dialogen. Enligt Vertanen (2007) påverkar ordets eller begreppets kraft om det blir översatt eller inte. Som text är svordomens effekt större än i talad form. Översättaren kan i flesta fall

lita på att tittaren kan läsa ut kraften av svordomen ur talarens tonfall, mimik och gestik. Översättaren måste ändå inte hålla sig undan för att använda kraftspråk och svordomar när situationen kräver det för att vara trovärdig för tittaren (Vertanen, 2007).

Sammanfattningsvis kan man konstatera att denna studie lyckades svara på alla forskningsfrågor som ställdes. Studien fokuserade på att utreda vilka svordomar som används och hur översätts dem (vilka översatts inte) samt hurdana möjliga stilistiska skillnader som finns mellan svordomar i dialog och översättning. Intressant vore att forska vidare användning av vissa svordomar. Framför allt intresserar jag mig för att forska mer övergripande ordet *vittu* och att utreda svar på frågorna: Hur och hur ofta användas *vittu* i översättningarna? Varför användas den inte lika ofta i finska översättningarna som i finskspråkig dialogen?

Det vore också intressant att undersöka vidare ordet *fan*, som är den vanligaste översättning för finska svordomarna i serien *Karppi* och också den vanligaste svordomen i dialogen av *Gåsmamman*. Speciellt intressant vore att utreda varför *fan* användas så ofta och hur svenskspråkiga anser användning av ordet till exempel jämfört med andra svenska svordomar eller finska svordomar.

Primärmaterialet

Gåsmamman (2015). Endemol Sweden. Regissör: Richard Holm.

Karppi (2018). Dinoysos Films Oy. Regissör: Rike Jokela.

Internetkällor

C More 2021. Gåsmamman. <https://www.cmore.fi/ohjelma/33200095/gasmamman> (Hämtad: 21.11.2021)

C-more 2022. <https://www.cmore.se/artiklar/om-oss> (Hämtad 19.11.2022)

Kavi. 2022 Kuvaohjelmien ikäraajahaku.

<https://luokittelu.kavi.fi/public.html#haku/Innan%20vi%20d%C3%B6r//> (Hämtad 19.11.2022)

Kerkkä, K. (2014). Finsk översättning av attityd i svenska kriminalfilmer. *Puhe ja kieli*, (1), 21-42. <file:///C:/Users/Lukio/Downloads/45205-Artikkelin%20teksti-32247-1-10-20140510.pdf>

Kielitoimiston sanakirja, 2022 <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/>

Mynewsdesk 2015. Svenska serier får urpremiär på C More – Gåsmamman och nya säsongen av Halvvägs till himlen först ut

https://www.mynewsdesk.com/se/c_more_entertainment_ab/pressreleases/svenska-serier-faar-urpremier-paa-c-more-gaasmamman-och-nya-saesongen-av-halvvaegs-till-himlen-foerst-ut-1232924 (Hämtad 19.11.2021)

SFSO, Stora finsk-svenska ordboken 2022. <https://kaino.kotus.fi/finsk-svensk/> (Hämtad: 19.11.2022)

SO, Svensk Ordbok utgiven av Svenska Akademien 2021. *Kraftuttryck*.

<https://svenska.se/so/?id=142158&pz=3> (Hämtad: 21.11.2021)

SO, Svensk Ordbok utgiven av Svenska Akademien 2021. *Svordom*.

<https://svenska.se/tre/?sok=svordom&pz=1> (Hämtad: 20.11.2021)

Yle 2016. Pihla Viitala debytoi rikosetsivänä uudessa Karppi-sarjassa.

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/10/26/pihla-viitala-uuden-draamasarjan-rikosetsivana> (Hämtad: 19.11.2021)

Yle Areena 2021. Karppi. <https://areena.yle.fi/1-3995059> (Hämtad: 21.11.2021)

Yle 2018. Ennen kuolemaa – ylistetty ruotsalainen rikossarja alamaailmasta.

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2018/05/30/ennen-kuolemaa-ylistetty-ruotsalainen-rikossarja-alamaailmasta> (Hämtad: 19.11.2022)

Litteratur

Andersson, L. 2001 [1985]. *Fult språk. Svordomar, dialekter och annat ont*. Femtonde tryckningen. Stockholm: Carlsson bokförlag AB.

Hjort, M. 2007. Kirosana vai voimasana ja muita karkeita terminologisia pohdintoja. I: Niemelä, N. & Lehtinen, E. (red.). *Översättningsteori, fackspråk och flerspråkighet*. VAKKI-symposium XXVII. 63-73. Vasa: Vasa universitet.

http://www.vakki.net/publications/2007/VAKKI2007_Hjort.pdf. (Hämtad: 20.11.2012)

Hjort, M. (2006). Kirosanojen valikoituminen audiovisuaaliseen ja kaunokirjalliseen tekstiin. I: *Erikoiskielet ja käännteoria 2006: VAKKI-symposiumi XXVI. Vaasa 11.–12.2.2006. Vaasan yliopiston käännteorian, ammattikielten ja monikielisyyden tutkijaryhmän julkaisut. N:o 33* (Vol. 2006). 74-83. Vasa: Vasa universitet. Humanistiska fakulteten. Forskargruppen för översättningsteori, fackspråk och flerspråkighet.

Kiuru, L. & Montin, R. 1991. *Om svordomar och deras översättning*. Serie C Nr 7. Uleåborgs Universitet. Institutionen för nordiska språk.

Ljung, M. 2006. *Svordomsboken – Om svärande och svordomar på svenska, engelska och 23 andra språk*. Stockholm. Norstedts Akademiska Förlag.

Mikkonen, M. 2016. *Vad händer med svordomar i översättningar? En semantisk-pragmatisk analys av svordomar och kraftuttryck i Håkan Nessers Fallet G och dess finska och engelska översättningar*. Pro gradu. Helsingin yliopisto.

Pihkola, T. 2019. *Men vad fan! Voi hemmetti! Översättning av svordomar i undertexter i serien Innan vi dör*. Pro gradu. Jyväskylän yliopisto.

Vertanen, E. 2007. Tyylejä ja tekijöitä – Ruututeksti tiedon ja tunteiden tulkkina. I: Oittinen, R. & Tuominen, T. (red.). *Olennaisen äärellä. Johdatus audiovisuaaliseen kääntämiseen*. Andra upplagan. Tampere: Tampere University Press, 150–153.

